

Forfatter: Heiberg, P. A.

Titel: Udrag fra Rigsdalers-Sedlens Hændelser

Citation: Heiberg, P. A.: "Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter", i Heiberg, P. A.: *Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter*, udg. af Otto Borchsenius ; Fr. Winkel Horn , 1884, s. 213. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibergpa01val-shoot-idm140167180858128/facsimile.pdf> (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter

og mere at befri sig fra Fordomme, at tænke selv uden at høre in verba magistri og at ubvide og berige sin Sjæls Evner med de nødvendige og nyttige Kundskaber, og kan han frem for alle Ting beholde Sjæls Styrke nok til at foragte alle de Hyltere, der alt for ofte i Mund og Grund ødelægge det men blomstrende Geni, da vil han lettelig arbejde sig frem over Middelmaandigheds Grænser, da vil hans Arbejder ikke læses og bortkastes, men læses og glemmes og læses igen, saa længe som de ere til; thi endog saa da, naar Tidernes og Smagens totale Forandring vender op og ned i Bibliotheker og i Literaturens Rige, vil man befinde, at det virkelige farde og skjønne er ens til alle Tider og ikke Tidens Despotisme underkastet.

Men iblandt alle Arter af Stribentere er ingen mere uheldig end den satyriske, ingen kan lettere tildrage sig Uvenlighed, ingen er mere udsat for vrangne Udtvindinger og urigtige Fortolkninger end han. Hans Pen, siger man, er dyppet i Galde; hvert Træk af den anser man for et gloende Sting; og hans allerommindeligste og naturligste Anmærkninger blive næsten altid fordrejede, forvandrede og hentydede til enkelte Personer, Individuier og Omstændigheder, som Forfatteren meget ofte ikke engang har været i Stand til at kende. Det er vanstelig, siger et gammelt Ordsprog, at undgaa at skrive Satire; man maa anføre saa almindelige Sætninger, som man vil, saa gives der altid nogen, som har syndet imod dem og finder sig truffen; og hvor findes vel det Menneske i Verden, der ikke fra en eller anden Side kan være Maal for Satiren? Use every man after his desert, and who shall 'scape whipping? siger Hamlet. Det er altsaa meget naturligt, at disse, som finde sig truffne, maa, om just ikke straffe, saa dog føle Smerte efter Satirens Nis, og alt for ofte bliver Folgen den, at en

in verba magistri, som Røveren's Ord. — Use every man after his desert o i v naar ender, hvad der tilkommer ham, hvem lider saa for Nis?

Satyrisk habes af dem, som han aldrig engang har tænkt paa at fornærme.

De, som føle ved sig selv, at de ogsaa kunne have fortjent et Svært, eller, som Vaden siger, quibus intactis quoque cura est super conditione communi, og som tænke med Poeten:

Tunc tua res agitur, paries cum proximus ardet,

de ere ogsaa ofte ubillige nok til at hade den allerstydigste Satyrisk; ja deres Ubillighed gaar endog saa vidt, at de blande ham med Pastillanten, og maale begge med én og samme Maalestok. Hver ubilligt bette er, vil man dog ved første Øjeblik indse, saafremt man kun kan betragte Sagen med upartiske Øjne. En Satyrisk angriber almindelige Fejl og Uordener, fordi han idrig ønsker, at deres alt for stabelige Følger maa blive afvandre; og naar han en og anden Gang nævnes til at straffe enkelte Personer, da sker det ikke for at stabe noget enkelt Individuum, men fordi han ser, at denne enkelte Person's Fejl medfører Følger, der ere stabelige enten for den hele Stat, eller dog for en stor Cirkel af samme. Pastillanten derimod er altid saa dum, at han ikke kan se almindelige Fejl; men hvor han viner en Blet paa et Menneske, der naar han strax til Lyd for at gjøre alle andre ovmærksomme derpaa; og hvor han ingen Bletter kan finde, der digter han og lyver med Tillid til den menneskelige Vetroenhed, der kun viljer sig i at tro det onde. En Satyrisk straffer for at forbedre, Pastillanten derimod kun for at soare. Hin anmærker det gode og glæder sig derved; denne opholder sig blot ved at laste; man sætte ham i en Verden, hvor Menneskene ere lige saa uskyldige til at tro det gode, som de her ere villige til at tro det onde, og han vil lide ihjel. En Satyri-

quibus intactis o i v, som selv naar man ikke rører dem, og saa ere ilde til Mode over den almindelige Tilstand. — Tunc tua res agitur o i v, snart kommer Luren til dig, naar først det hos Naboer brænder